

Oponentský posudek na rigorózní práci

Jany Hlinovské: Volba povolání zdravotní sestry, 228 stran

Rozsáhlá rigorózní práce J. Hlinovské se pokouší mapovat problematiku volby povolání zdravotní sestry ve dvou polohách. První je zpracování v poloze teoretické, druhá má charakter výzkumného šetření, které z méně pochopitelných důvodů autorka nazývá praktickou částí.

Vstupní část disertace je věnována analýze samotného fenoménu povolání a obecným charakteristikám jeho volby.

Zmíněno je profesní poradenství a výzkumy k volbě povolání. Zde je ovšem soustředěna pozornost na jediného autora zabývajícího se volbou povolání, totiž na výzkumy I. Pavelkové, i když se hovoří o více šetřeních. Ostatní zmíněné výzkumy dalších uvedených autorů byly věnovány jiným problémům adolescentní mládeže a ne problematice volby povolání.

Druhá kapitola je věnována charakteristice dospívání. Charakteristika je dosti obecná a jen málo poznámek v textu naznačuje obtížnost volby povolání v tomto složitém věkové období. Rovněž tak citované tvrzení Lemana, že sourozenecká konstelace má velký vliv na to, jaké si člověk zvolí zaměstnání je nedoložené a velmi sporné.

Další kapitolu věnuje autorka problematice vzdělávání a školy. Popisuje různé typy středoškolského vzdělání, jejich přednosti a naopak nevýhody. Zabývá se i podmínkami přijetí žáka ke studiu podle nového školského zákona a končí tuto kapitolu charakteristikou zdravotnických oborů.

Informativně je podán současný model vzdělávání zdravotních sester v České republice.

Pátá kapitola je věnována motivaci. Do obecných výkladů o motivaci, potřebách, zvycích, návycích, postojích, hodnotách a zájmech autorka vkládá některá šetření z motivace k volbě povolání zdravotní sestry převzatá z diplomových prací a z některých jiných pramenů. K tomu přidává informace o výzkumu životních cílů mladých lidí, provedenou agenturou Faktum. Celá tato část je více popisná, než analyzující.

Šestá kapitola, zřejmě omylem označená jako pátá, je věnována profesi zdravotní sestry a její specifice. Z velice krátké a zkratkovité charakteristiky profese, která by si zasloužila větší pozornost, autorka přechází přímo k problematice přijímacího řízení na střední školy. Tato část působí ústrojněji, než předcházející pasáže a je vidět, že se autorka konečně dostává k problému, kterému rozumí a který chce řešit. Zabývá se nejen přijímacím řízením, ale i dalšími kroky, mezi něž patří už sám vstup na střední zdravotnickou školu. Jen malé

upozornění. Poznatek, že „vztah dítěte k nějaké činnosti, k institucím a osobě je ovlivněn tím, do jaké míry tato činnost (instituce nebo osoba) umožňuje dítěti realizovat představu o sobě samém, o svých lidských možnostech“ (str. 46) není originální myšlenkou autorů Bláhy a Šebka, jak uvádí autorka, ale ruské psycholožky Božovičové, od níž ji oba autoři převzali.

V další části autorka rozebírá roli sestry, její prosociální chování, přechod do praxe a sociologické aspekty práce zdravotní sestry.

Převážná část disertační práce je věnována vlastnímu výzkumu. Jako cíl si autorka stanoví „zmapování, objasnění sociálních (vnějších) a osobnostních (vnitřních) faktorů první fáze profesní orientace“. (str. 60). Výzkumný problém formulován není.

Naproti tomu jsou vysloveny autorkou hypotézy ve vyhovující formě.

Diskusní je výběr vzorku. Autorka vycházela ze seznamu všech zdravotnických škol v ČR v roce 2003 a z nich vybrala dvě školy státní a jednu církevní. Až potud by bylo vše v pořádku. Z textu ale není jasné, zda šlo o výběr náhodný, který by byl pro základní soubor reprezentativní, nebo o výběr záměrný, z něhož nelze dělat reprezentativní a obecně platné závěry. Pak je ovšem nutné v závěrech konstatovat, že platí jen pro zkoumaný, byť rozsáhlý soubor.

Jako jediná výzkumná technika (ne metoda, jak uvádí na str.68 autorka), byl zvolen dotazník. Autorka detailně věnuje pozornost koncipování dotazníku i jednotlivých otázek. Provedla i předvýzkumů.

Zpracování výsledků je po věcné, ale i grafické stránce velmi přehledné a příkladné.

Problémem ale zůstává, že jde o statistické zpracování výsledků pouze prvního stupně, i když se přímo nabízí i zpracování druhého stupně (korelace, regrese apod.). Pokud by autorka provedla i podobné šetření, pak by tento rozsáhlý, i když výběrem limitovaný, výzkumný materiál mohl vydat mnohem více informací a výsledky mohly být průkaznější.

Takto závěry autorky vycházejí pouze z percentuálního zjištění odpovědí na jednotlivé otázky, které jsou detailně rozebírány, což není vždy vzhledem k možné subjektivitě odpovědí u explorativní metody, která nemá korekci formou jiných šetření, průkazné.

Navzdory všem těmto vážným připomínkám oceňuji velkou práci, kterou autorka vykonala a vzhledem k tomu, že dostala i všem formálním požadavkům na práci tohoto druhu, doporučuji posuzovanou studii k obhajobě,

V Praze dne 26.6.2006

Doc.PhDr.Jiří Pelikán, CSc